

Cynllun Cydraddoldeb Strategol Cyngor Gwynedd 2016-20

Rhagor o wybodaeth

Uned Cynllunio Strategol a Pherfformiad
Adran Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Stryd y Jêl
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

E-bost: cynlluniostrategolapherfformiad@gwynedd.gov.uk

Ffôn: 01286 679 708

**I gael copi o'r ddogfen hon mewn
print Bras, Braille, ar dâp neu mewn
iaith arall, cysylltwch â Delyth Gadlys
Williams ar 01286 679 708**

Argraffwyd ar bapur wedi ei ailgylchu

Mynegai

Cynnwys	Tudalen
Pwrpas Cynllun Cydraddoldeb	04
Sut ydym ni am weithredu?	05
Asesu Effaith ar Gydraddoldeb	06
Amcanion Rhanbarthol	07
Amcanion Cyngor Gwynedd 2016-20	08
a) Gwybodaeth fewnol	
b) Llais a chyfranogiad	
c) Data ar nodweddion cydraddoldeb	
Gwybodaeth Bellach	14
a) Proffil o Wynedd	
b) Hyfforddiant a Datblygiad	
c) Deddfwriaeth	
ch) Cyhoeddi	
d) Monitro	
Crynodeb	16

Pwrpas Cynllun Cydraddoldeb

Pwrpas Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-20 ydi lleihau anghydraddoldeb rhwng pobl sydd hefo nodweddion cydraddoldeb a gweddill y gymdeithas. Y nodweddion yna ydi:

- Oedran
- Ailbennu rhywedd
- Rhyw
- Hil – yn cynnwys tarddiad ethnig neu genedlaethol, lliw neu genedligrwydd
- Anabledd
- Beichiogrwydd a mamolaeth
- Cyfeiriadedd Rhywiol
- Crefydd neu gred – gan gynnwys diffyg cred
- Priodas a phartneriaeth sifil

(Deddf Cydraddoldeb 2010)

Yr hyn mae Cyngor Gwynedd eisiau ei wneud ydi rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud. Mae cael trefniadau addas i sicrhau cydraddoldeb yn holl bwysig wrth wneud hynny. Fydd hi ddim yn bosib rhoi gwasanaeth cyson i bawb fel arall.

Er bod y Cynllun Cydraddoldeb blaenorol wedi bod yn ei le ers pedair blynedd bellach, rydym ni'n ymwybodol fod lle i wella ar ein trefniadau mewnol er mwyn sicrhau fod cydraddoldeb wrth galon popeth mae'r Cyngor yn ei wneud.

Mae'n bwysig nodi hefyd fod y cynllun newydd yma'n cael ei ysgrifennu ar gyfnod anodd pan mae Cyngor Gwynedd yn gorfod gwneud toriadau sylweddol i wasanaethau. Ar adeg fel hyn rhaid cydnabod y bydd rhai grwpiau o bobl yn cael eu heffeithio'n fwy nag eraill. Mae'n bwysig iawn ein bod yn ymwybodol o hyn ac yn gwneud popeth posib i leihau'r effeithiau yna.

Sut ydym ni am weithredu?

Rydym yn credu mai'r ffordd orau o hybu cydraddoldeb a lleihau effeithiau'r toriadau ar bobl ag amrywiol nodweddion cydraddoldeb yw gwrandao ar eu barn a phrofiad cyn gweithredu. Ein bwriad felly yn ystod y pedair blynedd nesaf yw blaenoriaethu hynny gan gryfhau'r ffordd rydym yn derbyn a defnyddio cyfraniadau pobl sydd hefo nodweddion cydraddoldeb penodol. Bydd yn bosib i'r wybodaeth yma ein harwain yn y gwaith yn gyffredinol ond hefyd byddwn yn gofyn am fewnbwn i bolisiau, prosiectau a dulliau o weithio penodol. Credwn felly y byddwn yn gallu adnabod ffyrdd o wneud gwahaniaeth go iawn i bobl gyda'r nodweddion yma.

Rydym wedi pennu amcanion i'n helpu i wneud hynny, yn unol â'n dyletswydd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Rydym hefyd yn adnabod yr hyn allwn ni ei wneud i weithio tuag at yr amcanion hynny. Mae'n bwysig fod y cynllun yn hyblyg i ymateb i'r newidiadau fydd yn digwydd yn ystod y pedair blynedd nesaf. Yn bwysicach, rhaid bod yn barod i ymateb i'r adborth fyddwn ni'n ei dderbyn gan bobl â nodweddion cydraddoldeb arbennig. Dim ond wrth fod yn hyblyg fydd hi'n bosib i ni weithredu'n arloesol a darparu gwasanaethau effeithiol ac effeithlon fydd yn diwallu anghenion pobl Gwynedd.

Mae gennym eisoes wasanaethau sy'n gwarchod y bobl fwyaf bregus mewn cymdeithas. Mae'r rhain yn cynnwys trefniadau i sicrhau diogelwch, tegwch ac annibyniaeth unigolion bregus fel plant mewn gofal, pobl hŷn, plant a phobl anabl. Rydym yn gweithio i wella canlyniadau plant a phobl Gwynedd drwy wella safonau addysg, hybu'r economi a gwaith i atal tlodi. Mae gwaith ataliol e.e. gwasanaethau i droseddwrwyr ifanc, hybu byw'n iach, Strategaeth Heneiddio'n Dda, Strategaeth Trais yn y Cartref, hefyd yn rhan o waith y Cyngor o ddydd i ddydd.

Gan fod gweithdrefnau, prosiectau a strategaethau ar gael yn barod ar y meysydd hyn nid ydym am ymhelaethu arnynt yn y cynllun yma. Mae gwbyodaeth ar gael amdanynt eisoes, e.e. yng Nghynllun Strategol y Cyngor. Yn hytrach, ein bwriad yw cryfhau ein ffordd o weithio er mwyn sicrhau fod fewnbwn a dyheadau pobl Gwynedd yn cael ystyriaeth deg wrth weithredu a bod yr effaith ar bobl sy'n rhannu'r nodweddion cydraddoldeb yn cael ei ystyried. Bydd hyn yn fodd o adnabod unrhyw rwystrau neu fylchau a'n caniatáu i weithredu'n fwy effeithiol ac effeithlon.

Hefyd mae'n bwysig nad yw meysydd cydraddoldeb yn cael eu cyfyngu i unrhyw brosiect neu wasanaeth benodol. Yn hytrach dylai dreiddio trwy waith y Cyngor e.e. nid mater i'r Tîm Iechyd Meddwl yn unig yw ystyriaethau iechyd meddwl, ond yn hytrach mater i'r Cyngor i gyd.

Er mwyn sicrhau fod cydraddoldeb yn cael ei wreiddio trwy'r Cyngor, fe fydd pob Pennaeth Gwasanaeth yn adnabod unrhyw faterion cydraddoldeb a'u cynnwys yng Nghynllun Busnes y gwasanaeth. Disgwylir i'r materion yma gael eu pennu ar sail tystiolaeth, yn arbennig fewnbwn gan bobl sy'n rhannu nodweddion cydraddoldeb. Bydd cynnydd yn cael ei fonitro a'i reoli drwy gydol y flwyddyn.

Asesu Effaith ar Gydraddoldeb

Dull pwysig o sicrhau fod llais pobl â nodweddion cydraddoldeb yn cael ystyriaeth deg yw Asesiadau Effaith Cydraddoldeb. Mae asesu effaith fel hyn yn fodd i sicrhau ein bod yn adnabod unrhyw anghydraddoldeb a gweithio i leihau ei effaith. Mae gofyn eisoes fod asesiad o'r fath yn cael ei wneud ar unrhyw bolisi sy'n mynd at y Cabinet a'r Cyngor ac ar unrhyw newid i arfer sy'n cael effaith ar bobl. Un o hanfodion asesu effaith yw sicrhau mewnbwn gan bobl sy'n rhannu nodweddion cydraddoldeb.

Wrth edrych ar yr asesiadau effaith sy'n cael eu cwblhau rydym wedi adnabod nad yw'r safon yn gyson ac nad yw'r gwaith o'u datblygu bob tro'n cael ei gyflawni'n addas. Rydym felly yn blaenoriaethu gwella safon ein Hasesiadau Effaith Cydraddoldeb fel un o'n hamcanion dros y pedair blynedd nesaf.

Amcanion Rhanbarthol

Mae'r Cyngor yn aelod o Rwydwaith Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Gogledd Cymru. Mae'r rhwydwaith wedi adnabod chwe amcan i weithio tuag atynt:

- i. Ymdrin ag anghydraddoldebau o ran iechyd
- ii. Ymdrin a chanlyniadau anghyfartal o ran addysg er mwyn manteisio i'r eithaf ar botensial unigolion
- iii. Ymdrin ag anghydraddoldebau o ran gwaith a thâl
- iv. Ymdrin ag anghydraddoldebau o ran diogelwch personol
- v. Ymdrin ag anghydraddoldebau o ran cynrychioli a llais y bobl
- vi. Ymdrin ag anghydraddoldebau o ran cael mynediad i wybodaeth, gwasanaethau, adeiladau a'r amgylchedd.

Fel ag y nodwyd ym mhwynt 3, mae gan y Cyngor strategaethau, gweithdrefnau a phrosiectau sy'n ymateb i'r uchod. Teimlwn mai'r ffordd orau i weithio tuag at yr amcanion yma'n lleol yw cryfhau'r trefniadau gweithio. Bydd hyn yn gwreiddio'r ymwybyddiaeth o anghenion cydraddoldeb yn ddyfnach o fewn gwaith dydd i ddydd y Cyngor gan wella ein hymateb i'r amcanion uchod. Byddwn yn edrych ar sut mae ein gwaith yn plethu mewn i'r amcanion yma yn fwy penodol yn yr adroddiadau blynyddol ar y cynllun.

Amcanion Cyngor Gwynedd 2016-20

Rydym yn nodi isod y pedwar amcan mae Cyngor Gwynedd am weithio tuag atynt dros y pedair blynedd nesaf. Rydym wedi penderfynu ar yr amcanion yma ar sail amrywiaeth o dystiolaeth gan gynnwys:

a) Gwybodaeth fewnol

Yn anffodus, mae ein cyswllt gyda rhai grwpiau penodol wedi lllithro. Mae hyn yn arbennig o amlwg gyda'r Grwp Craidd Anabledd sydd wedi crebachu'n sylweddol mewn aelodaeth. Ein bwriad felly yw edrych o'r newydd ar ein trefniadau, gan greu cyswllt gyda grwpiau penodol a sefydlu Grwp Craidd Cydraddoldeb i gynrychioli pob nodwedd.

Wrth edrych ar yr asesiadau effaith sydd wedi eu cwblhau, rydym yn adnabod fod lle i wella eu cysondeb a'u datblygiad. Rhaid hefyd wella'r ffordd rydym yn defnyddio'r mewnbwn sy'n cael ei dderbyn er mwyn sicrhau fod barn a dyheadau pobl Gwynedd yn cael ystyriaeth deg wrth i ni gynllunio ein gwaith.

Rydym hefyd wedi adnabod fod yr wybodaeth sydd gennym ar nodweddion cydraddoldeb ein gweithlu angen ei wella. Wrth dderbyn nad oes angen i bobl rannu gwybodaeth gyda ni mae'n bwysig fod yr wybodaeth yma mor gyflawn â phosib er mwyn i ni allu lleihau unrhyw anghydraddoldeb neu rwystr sy'n ymddangos.

Rydym hefyd wedi adnabod yr angen i greu sefyllfa sy'n lleihau unrhyw rwystrau sy'n atal pobl â rhai nodweddion cydraddoldeb rhag ymgeisio am aelodaeth o'r Cyngor.

b) Llais a chyfranogiad

Rydym wedi derbyn mewnbwn trwy nifer o ffynonellau. Cynhaliwyd diwrnod ymgysylltu rhanbarthol gydag amrywiol fudd-ddeiliaid i drafod ein hamcanion rhanbarthol.

Mae'r Cyngor wedi casglu gwybodaeth ar flaenoriaethau pobl drwy ymarferiad casglu barn Her Gwynedd, oedd yn cynnwys cyfarfod gyda grwpiau pobl hyn, pobl ifanc a phobl anabl. Mae'r wybodaeth yma wedi cael ei defnyddio wrth lunio'r amcanion isod ond hefyd bydd yn cael ei defnyddio wrth gynllunio ein gwaith yn y dyfodol.

Mae sicrhau mewnbwn y gwahanol garfannau yn un o amcanion y cynllun yma ac felly am chwarae rhan bwysig nid yn unig wrth sefydlu'r amcanion ond yn holl waith y Cyngor dros y pedair blynedd nesaf. Gobeithiwn y bydd pobl Gwynedd yn ein helpu i ganfod ffyrdd arloesol ac addas o weithio.

Rydym wedi penderfynu ar yr amcan yma oherwydd bod pobl Gwynedd wedi dweud wrthym dro ar ôl tro fod hyn yn flaenoriaeth iddynt. Maent wedi dweud eu bod yn teimlo fod penderfyniadau wedi eu gwneud cyn iddynt hwy gael rhoi barn arnynt. Mae'n hynod bwysig fod y Cyngor yn parhau gyda'r gwaith o gynnwys pobl er mwyn sicrhau ymddiriedaeth y cyhoedd yn ei waith. Dylid nodi nad ydym o reidrwydd yn golygu ymgynghoriadau ffurfiol yma, er bod gan y rheini rôl i'w chwarae,

ond hefyd bod â gwybodaeth o ddyheadau a barn gwahanol garfannau sy'n cael eu heffeithio gan ein gwaith bob dydd.

Mae swyddogion a rheolwyr o fewn y Cyngor hefyd wedi nodi eu bod wedi canfod ffyrdd o wella gwasanaethau oherwydd mewnbwn gan y cyhoedd, e.e. casglu clytiau babanod yn wythnosol yn sgil newid i gasgliadau sbwriel bob tair wythnos, dulliau amgen o ddarparu gofal.

Rydym hefyd yn awyddus i dderbyn barn ar y cynllun a'r amcanion yma. Os ydych chi eisiau rhoi sylwadau, mae'r manylion cyswllt ar y dudalen flaen.

c) Data ar nodweddion cydraddoldeb

Mae'r Cyngor yn casglu data cydraddoldeb lleol, rhanbarthol a chenedlaethol ar nodweddion cydraddoldeb er mwyn cael darlun gwell o anghenion. Mae'r wybodaeth yma yn cael ei chyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol hefyd wedi cyhoeddi "A yw Cymru'n Decach" ym mis Rhagfyr sydd yn edrych ar gyflwr cydraddoldeb a hawliau dynol ym 2015. Bydd yr wybodaeth yma yn hysbysu ein gwaith hefyd e.e. mae'n nodi "Ychydig iawn o welliant a fu mewn cynrychiolaeth wleidyddol yn y pum mlynedd ddiwethaf, gyda menywod, pobl anabl, pobl ifanc, lleiafrifoedd ethnig, lleiafrifoedd gwleidyddol a phobl LGBT* yn parhau i fod heb gynrychiolaeth ddigonol ar bob lefel o wleidyddiaeth yng Nghymru".

Yn ogystal â rhoi gwybodaeth i ni er mwyn penderfynu ar ein hamcanion, mi fydd y data uchod yn ein helpu wrth benderfynu ar waith mwy penodol yn ystod y pedair blynedd sydd i ddod.

(*Lesbaidd, Hoyw, Deurywiol a Thrawsrywiol)

Amcan 1	Gwella ein trefniadau i ganfod a defnyddio barn pobl sy'n rhannu nodweddion cydraddoldeb
Pam rydym ni wedi penderfynu ar y maes yma?	Mae gwrando ar bobl yn bwysig er mwyn sicrhau fod y gwasanaethau rydym yn eu darparu yn addas ar eu cyfer. Mae digonedd o dystiolaeth anecdotaidd i ddangos fod pobl Gwynedd yn teimlo fod hyn yn flaenoriaeth. Rydym yn ymwybodol fod ein cyswllt gyda rhai grwpiau wedi llithro, e.e. dirywiad y Grŵp Craidd Anabled.
Pa grwpiau cydraddoldeb mae'n eu heffeithio yn benodol?	Pob un
Sut ydym ni am wneud hyn?	<ul style="list-style-type: none"> • Cryfhau cyswllt y Cyngor gyda grwpiau penodol a sefydlu grŵp craidd cydraddoldeb gan rannu'r wybodaeth a ddaw o'r grŵp drwy'r Cyngor. • Rhannu gwybodaeth o ymarferiadau casglu barn ar fewnrwyd y Cyngor fel ei fod ar gael i bawb. • Cryfhau'r elfen cydraddoldeb yn y Llawlyfr Ymgysylltu ar sail ymarfer da er mwyn sicrhau fod gwasanaethau yn cael eu hatgoffa o'r budd sy'n dod o dderbyn barn pobl hefo nodweddion cydraddoldeb, yn ogystal â'r ddyletswydd i wneud hynny.
Beth yw'r amserlen?	Parhaol gyda'r gwaith ar sefydlu'r grŵp craidd a'r Llawlyfr Ymgysylltu yn digwydd yn 2016-17
Pa ganlyniadau yda ni eisiau eu gweld?	<ul style="list-style-type: none"> • Fod trefniadau cyswllt cryf newydd rhwng y Cyngor a grwpiau nodwedd ac unigolion. Fod y grwpiau hynny'n teimlo fod y Cyngor yn gwrando ar eu barn. • Fod gan bob gwasanaeth yr wybodaeth angenrheidiol i gasglu a defnyddio cyfraniad unigolion a grwpiau yn unol â'u dyletswydd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 drwy sicrhau fod ystod o wybodaeth ar gael ar y fewnrwyd. • Canfod ffyrdd arloesol ac addas o weithio drwy dderbyn barn a mewnbwn arbenigol grwpiau ac unigolion hefo nodweddion cydraddoldeb.

Amcan 2	Gwella ein trefniadau asesu effaith cydraddoldeb
Pam rydym ni wedi penderfynu ar y maes yma?	Er bod trefniadau asesu effaith wedi eu datblygu fel rhan o'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol blaenorol rydym wedi adnabod, o edrych ar yr asesiadau sydd wedi dod i law, fod lle i wella eu cysondeb a'u datblygiad. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a'r Comisiynydd Pobl Hyn yn pwysleisio pwysigrwydd asesiadau o'r fath.
Pa grwpiau cydraddoldeb mae'n eu heffeithio yn benodol?	Pob un
Sut ydym ni am wneud hyn?	<ul style="list-style-type: none"> • Rhoi cymorth a hyfforddiant i swyddogion i sicrhau fod ganddynt wybodaeth am eu dyletswydd tuag at bobl gyda nodweddion cydraddoldeb. Dylai hyn gynnwys sicrhau fod asesiadau effaith yn rhan o ddatblygiad unrhyw bolisi, prosiect neu weithdrefn cyn gwneud unrhyw benderfyniadau. • Sicrhau fod y negeseuon sy'n dod o geisio mewnbwn grwpiau ac unigolion â nodweddion gwarchoddedig yn cael eu rhannu drwy'r Cyngor ar gyfer eu cynnwys mewn asesiadau effaith.
Beth yw'r amserlen?	Parhaol
Pa ganlyniadau yda ni eisiau eu gweld?	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithlu sy'n ymwybodol o'n dyletswydd i ymgysylltu ac asesu effaith o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a'r budd sy'n dod o wneud hynny, fel bod asesu effaith yn dod yn rhan naturiol o weithredu. • Gwella parhaus i greu gwasanaethau mwy effeithiol ac effeithlon drwy adnabod yr effaith ar wahanol garfannau a lleihau unrhyw ganlyniadau annheg.

Amcan 3	Creu'r amgylchiadau i bobl o wahanol gefndiroedd i gynrychioli pobl Gwynedd trwy sefyll etholiad i fod yn aelod etholedig.
Pam rydym ni wedi penderfynu ar y maes yma?	Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb wedi adnabod fod angen gwaith pellach yn y maes gan nad oes llawer o welliant wedi bod mewn cynrychiolaeth wleidyddol gan unigolion â nodweddion cydraddoldeb dros y pum mlynedd diwethaf. Mae Deddf Llywodraeth Leol (2012) hefyd yn rhoi dyletswydd arnom i gynyddu amrywiaeth.
Pa grwpiau cydraddoldeb mae'n eu heffeithio yn benodol?	Pob un
Sut ydym ni am wneud hyn?	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal arolwg lleol i adnabod yr elfennau sy'n rhwystr i unigolion rhag sefyll etholiad i fod yn gynghorydd lleol • Gweithredu (lle'n bosib) ar ganlyniadau'r uchod i symud rhwystrau • Amrywiol ddulliau i godi ymwybyddiaeth pobl Gwynedd o ddemocratiaeth a'r cyfleon i gynrychioli fel cynghorydd lleol
Beth yw'r amserlen	2016/17 – 2017/18
Pa ganlyniadau yda ni eisiau eu gweld?	Cynyddu amrywiaeth yn yr unigolion sy'n sefyll yn etholiadau Mai 2017.

Amcan 4	Adnabod unrhyw wahaniaethau cyflogaeth a thâl a gweithredu i'w lleihau
Pam rydym ni wedi penderfynu ar y maes yma?	<p>Mae'r awdit tâl diwethaf wedi dangos fod y Cyngor wedi gweithredu i sicrhau fod tâl sylfaenol yn gydradd. Yr hyn sydd angen sylw yw adnabod os oes rhwystrau yn atal unrhyw garfan rhag cael cyfleoedd i ddatblygu o fewn y gwaith.</p> <p>Ar hyn o bryd dim ond 46% o staff sydd wedi datgelu gwybodaeth am nodweddion cydraddoldeb. Wrth dderbyn hawliau'r unigolyn i beidio â datgelu, byddai cael gwybodaeth lawnach ei gwneud yn haws i ni adnabod gwahaniaethau.</p>
Pa grwpiau cydraddoldeb mae'n eu heffeithio yn benodol?	Bydd cael gwybodaeth lawnach yn gwella dealltwriaeth o bob nodwedd, ond disgwylir iddo effeithio meysydd rhyw ac anabledd yn fwyaf penodol
Sut ydym ni am wneud hyn?	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgyrch i lenwi bylchau yn y data nodweddion cydraddoldeb • Cwblhau awdit tâl • Gweithredu ar sail y dystiolaeth o'r awdit tâl ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall
Beth yw'r amserlen	<ul style="list-style-type: none"> • Cychwyn yr ymgyrch i lenwi bylchau ym Mehefin 2016 • Bydd gweddill y gwaith yn cael ei gwblhau yn ystod bywyd y cynllun
Pa ganlyniadau yda ni eisiau eu gweld?	<ul style="list-style-type: none"> • Cael mwy o wybodaeth am nodweddion cydraddoldeb aelodau staff er mwyn adnabod os oes rhwystrau • Lleihau unrhyw anghydraddoldeb ar sail y dystiolaeth a gasglwyd

Gwybodaeth bellach

a) Proffil o Wunedd

Mae 75 Aelod Lleol yn eistedd ar Gyngor Gwynedd. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am ddarparu ystod eang o wasanaethau cyhoeddus ar gyfer 122,273 o breswylwyr, gan gynnwys: addysg ac ysgolion, gwasanaethau cymdeithasol, canolfannau hamdden, llyfrgelloedd, gwasanaethau cynllunio, priffyrdd, rheoli gwastraff, gwarchod y cyhoedd, gwasanaethau ieuencid a datblygu'r economi.

Ers 2011, mae poblogaeth Gwynedd wedi cynyddu o 0.6% (750 o bobl). Mae hyn yn cymharu gyda chynnydd o 0.9% yng Nghymru.

Mae Gwynedd yn ardal wledig fawr sydd yn 2,535 cilometr sgwâr o faint mewn termau daearyddol. Gwynedd yw'r ail sir fwyaf yng Nghymru ac mae'n werth 12% o gyfanswm arwynebedd y wlad.

Mae 65% o drigolion Gwynedd yn siarad Cymraeg a hithau hefyd yw iaith weinyddol fewnol y Cyngor.

Yn 2015-16, roedd Gwariant Refeniw Crynswth y Cyngor yn £367 miliwn. Ymhlith amrywiaeth eang o wasanaethau eraill, defnyddiwyd yr arian hwn i addysgu dros 16,000 o ddisgyblion, cynnal 2,888 cilometr o briffyrdd a 301 cilometr o arfordir.

Mae 95 Ysgol Gynradd, 14 Ysgol Uwchradd a 2 Ysgol Arbennig yng Ngwynedd.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am redeg 12 Canolfan Hamdden o fewn y sir ac 17 o Lyfrgelloedd.

Mae amgylchedd naturiol Gwynedd yn atyniad gwerthfawr o ran denu twristiaeth. Yn 2014, daeth oddeutu 6.9 miliwn o ymwelwyr i Wunedd gan greu £975 miliwn mewn refeniw.

Mae 67.5% o dir Gwynedd wedi ei leoli o fewn Parc Cenedlaethol Eryri, y parc cenedlaethol mwyaf yng Nghymru.

Cafodd ran helaeth o Ben Llŷn ei ddyodi yn Ardal o Harddwch Naturiol yn 1956, un o bump yng Nghymru.

Yn 2015, roedd canolrif incwm cartref yng Ngwynedd (£22,458) yn 8% yn is na'r ffigwr ar gyfer Cymru (£24,271) ac 28% yn is na'r ffigwr ar gyfer Prydain (£28,696).

Yn 2015, y pris canolrif ar gyfer tŷ yn cael ei werthu yng Ngwynedd oedd £145,000 sydd yn gynydd o 9.8% o'i gymharu â 2011.

Amcangyfrifir bydd nifer yr aelwydydd yng Ngwynedd wedi cynyddu o 12.5% erbyn 2036. Mae hyn yn llai na'r amcangyfrif o gynnydd ar gyfer Cymru oll, sef 14.6%.

Gellir cael mwy o wybodaeth am y Cyngor a'i wasanaethau drwy ymweld â'r wefan - www.gwynedd.gov.uk

b) Hyfforddiant a Datblygiad

Darparwyd hyfforddiant i staff ar asesiadau effaith a derbyniwyd ymateb da iawn o ran adborth a niferoedd. Mae gan y Cyngor fodiwl e-ddysgu cydraddoldeb hefyd ar gyfer staff ac aelodau.

Gan ein bod yn adnabod y pwysigrwydd o wreiddio cydraddoldeb yn bob dim ryda ni'n wneud, yn enwedig yn wyneb y cyfnod heriol sydd o'n blaenau, byddwn yn adolygu anghenion hyfforddiant a datblygiad yn fuan.

c) Deddfwriaeth

Wrth baratoi'r cynllun yma mae'r Cyngor wedi dilyn canllawiau anstatudol y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol sy'n rhoi arweiniad ar sut ddylid ymateb i ddyletswyddau Deddf Cydraddoldeb 2010.

Maes gwaith arall dros y pedair blynedd nesaf fydd sicrhau ein bod yn edrych i'r dyfodol a gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol er mwyn creu Gwynedd yr ydym i gyd eisiau byw ynddi (Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol fydd yn dod i rym yn Ebrill 2016). Ein bwriad yw plethu'r gwaith yma gyda'r gwaith ar gydraddoldeb.

ch) Cyhoeddi

Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cael ei gyhoeddi a'i gylchredeg gan ddefnyddio dulliau amrywiol. Bydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd mewn amrywiaeth o fformatau ac ieithoedd ar gais. Cysylltwch os gwelwch yn dda â'r cyfeiriad ar gychwyn y ddogfen.

d) Monitro

Wrth wynebu heriau'r pedair blynedd nesaf mae'n hollbwysig ein bod yn monitro cynnydd yn erbyn y pedwar amcan ac yn penderfynu ar ffyrdd gwahanol o weithredu. Byddwn yn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol fydd yn dangos y camau y byddwn fel Cyngor wedi eu cymryd dros y deuddeg mis i weithio tuag at gyflawni ein pedwar amcan.

Crynodeb

Bwriad y cynllun ydi lleihau anghydraddoldeb i bobl hefo nodweddion cydraddoldeb yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 sef oedran, ailbennu rhywedd, rhyw, hil, anabledd, beichiogrwydd a mamolaeth, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred (gan gynnwys diffyg cred), priodas a phartneriaeth sifil.

Mae Cyngor Gwynedd eisiau rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud. Mae cael trefniadau addas i sicrhau cydraddoldeb yn holl bwysig wrth wneud hynny. Fydd hi ddim yn bosib rhoi gwasanaeth cyson i bawb fel arall.

Rydym ni'n ymwybodol fod lle i wella'n trefniadau mewnol er mwyn sicrhau fod cydraddoldeb wrth galon popeth mae'r Cyngor yn ei wneud. Rydym yn credu mai'r ffordd orau, ar adeg anodd fel hyn, i sicrhau tegwch ydi gwrando ar y bobl berthnasol cyn gweithredu. Ein bwriad felly yn ystod y pedair blynedd nesaf yw cryfhau'r ffordd rydym yn derbyn a defnyddio barn a sylwadau pobl sydd hefo nodweddion cydraddoldeb amrywiol.

Rydym wedi pennu pedwar amcan, wedi eu selio ar dystiolaeth fewnol, barn a data er mwyn gwneud hynny:

- Amcan 1 Gwella ein trefniadau i ganfod a defnyddio barn pobl sy'n rhannu nodweddion cydraddoldeb
- Amcan 2 Gwella ein trefniadau asesu effaith cydraddoldeb
- Amcan 3 Creu'r amgylchiadau i bobl o wahanol gefndiroedd i gynrychioli pobl Gwynedd trwy sefyll etholiad i fod yn aelod etholedig
- Amcan 4 Adnabod unrhyw wahaniaethau cyflogaeth a thâl a gweithredu i'w lleihau

Bydd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn cael ei gyhoeddi a'i gylchredeg gan ddefnyddio dulliau amrywiol. Bydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd mewn amrywiaeth o fformatau ac ieithoedd ar gais. Cysylltwch, os gwelwch yn dda, â'r cyfeiriad ar gychwyn y ddogfen.

Wrth wynebu heriau'r pedair blynedd nesaf mae'n hollbwysig ein bod yn monitro cynnydd yn erbyn y pedwar amcan. Byddwn yn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol fydd yn dangos y camau y byddwn fel Cyngor wedi eu cymryd dros y deuddeg mis i weithio tuag at gyflawni ein pedwar amcan.